

LOTYNŲ–LIETUVIŲ KALBŲ ŽODYNĖLIS SAPŪNO IR ŠULCO GRAMATIKOJE

Santrauka

Lotyniškai parašyta lietuvių kalbos gramatika, vadinama *Compendium*, buvo parengta Kristupo Sapūno ir išleista Teofilio Šulco Karaliaučiuje 1673 m. Tyrėjai sutaria, kad Šulcas, paveldėjęs Sapūno rankraštį ir išleidęs gramatiką po autoriaus mirties, prie jos pridėjo. Be originalaus rankraščio ne visada įmanoma pasakyti, kokie tiksliai buvo tie Šulco priedai.

Beveik visi lietuviški žodžiai, paminėti *Compendium* tekste, yra išversti į lotynų kalbą, ir taip šiame veikalė atsiranda *de facto* lotynų–lietuvių kalbų žodynėlis, kurį sudaro iš 1380 vienetų. Dauguma žodžių išversti gerai, bet tam tikrų lietuviškų gramatinių formų vertimas į lotynų kalbą rodo, kad vertėjas pirmiausia turėjo juos mintyse išsiversti į vokiečių kalbą. Taip pat vertėją kelis kartus suklaidino panašiai skambantys lietuvių kalbos žodžiai ar homonimai, kurių reikšmę gimtakalbis būtų be vargo supratęs. Iš to galima daryti išvadą, kad originaliam Sapūno (jam lietuvių kalba, be abejo, buvo gimtoji) rankraštyje lietuviški žodžiai buvo palikti be vertimų, o vertimus prieš išleisdamas pridėjo Teofilis Šulcas (jis, kaip matyti, buvo vokiškai kalbantis prūsas). Nepaisant šių negausių ir negimtakalbiui neišvengiamų netikslumų, Šulco dėka mes turime įdomų ir vertingą XVII a. Mažosios Lietuvos lietuvių kalbos paminklą.

MINDAUGAS STROCKIS

ESMINIAI ŽODŽIAI: Sapūnas, Šulcas, *Compendium*, žodynėlis, vertimas, lotynų kalba.

MINDAUGAS STROCKIS

Lietuvių kalbos institutas

P. Vileišio g. 5, 10308 Vilnius

mindaugas.strockis@lki.lt